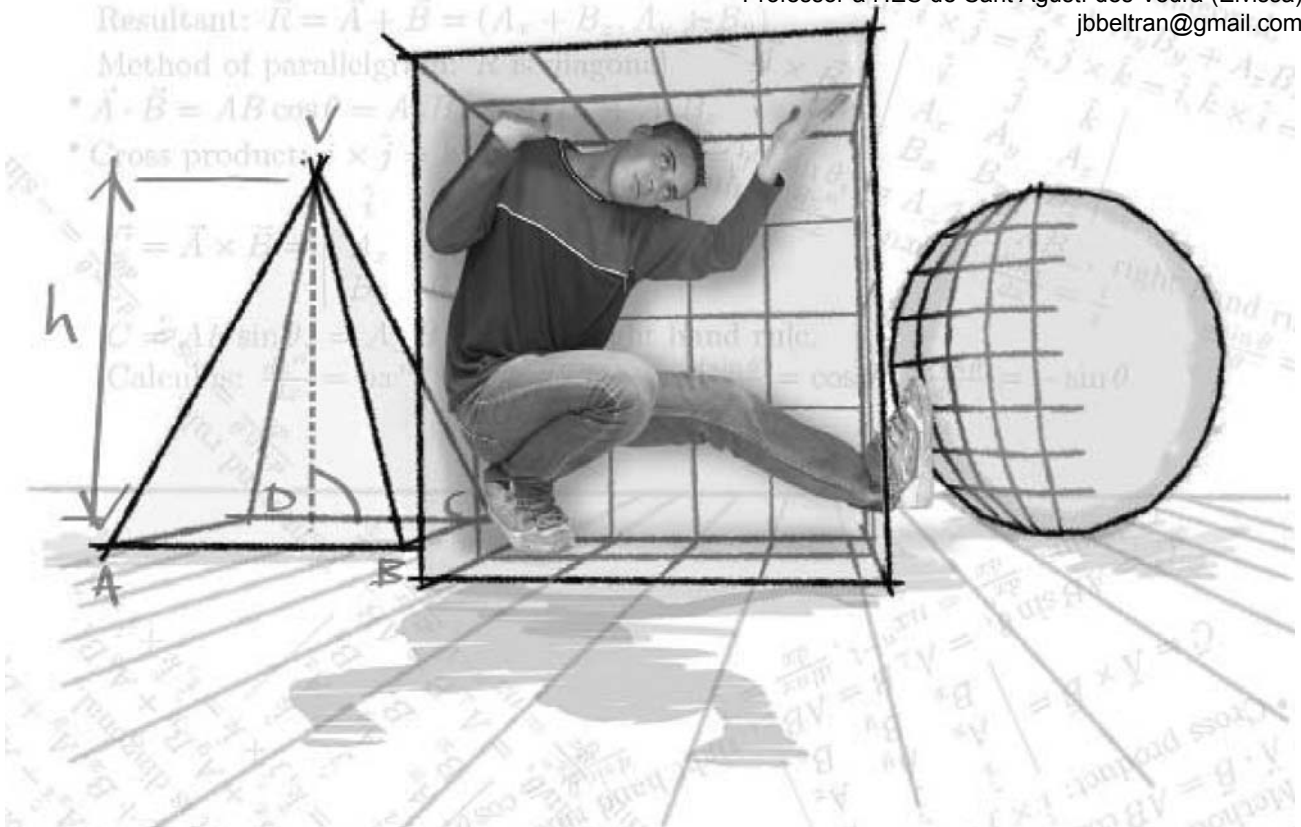

A PROPÒSIT DEL SILENCI SOBRE L'INFORME PISA 2003 (i 2)

10 IDEES PRÀCTIQUES PER UNA EDUCACIÓ AMB SENTIT

Joan Buades

Professor a l'IES de Sant Agustí des Vedrà (Eivissa)
jbbeltran@gmail.com

Si PISA 2003 constitueix un mirall on es reflecteix l'estat misèrrim i poc encoratjador de l'educació a Espanya i a les Balears, la presentació pública del projecte de llei de reforma del Govern Zapatero ha fet evident la manca de voluntat de canvis fonamentals en un sistema que fa aigües per tots costats. Poc s'ha d'esperar d'un legislador que es limita a formular desitjos genèrics sobre la formació i dignificació de la feina del professorat, que oblidia el repte intercultural que està canviant la vida quotidiana també a les aules, que pretén fer de la democràcia una assignatura més dins una organització fortament jerarquizada i burocratitzada, i que incorpora la broma de fer responsables de l'augment (o no) del finançament a unes autonomies i uns ajuntaments sovint mancats de suficiència pressupostària. Per adonar-se del contrast amb allò que vertaderament importa, és obligat llegir l'excel·lent informe de la Fundació per la Pau¹, que fa palès com la inversió en R+D (recerca + desenvolupament) militar creix novament el 2005 amb el Govern estatal d'esquerres, malgrat la imatge oficial antiintervencionista al món.

“Les energies educatives positives no poden quedar atrapades entre la reforma des de dalt que mai no toca de peus a terra i el “no podem fer res” d’un professorat molt desmotivat...”

Aquesta paràlisi permanent de les reformes necessàries no hauria de distreure l'atenció sobre què podem fer ja com a educadors i educadores per millorar la qualitat educativa. Almenys així podríem batejar des de la realitat diària quelcom interessant per a nosaltres, per a l'alumnat i per a la comunitat en què vivim. Les energies educatives positives no poden quedar atrapades entre la reforma des de dalt que mai no toca de peus a terra i el “no podem fer res” d'un professorat molt desmotivat i que treballa amb rutines de màxima compartimentació de les tasques i les (ir)responsabilitats. Hi ha experiències de feina

¹ El text íntegre és a www.prouinvestigacionmilitar.org

arreu d'Europa i, sovint, en el nostre entorn immediat que caldria generalitzar per trencar aquesta deriva. Per obrir el torn i sense que costin gaire diners, aquí van algunes propostes pràctiques des de Secundària perquè el curs que ve sigui més motivador:

Projectes de treball en lloc de deures

La rutina i els diktats curriculars quilomètrics són el pa de cada dia. Podem assumir riscos i oferir a l'alumnat (a tothom o a una part d'ell, segons vulguem) que triï un tema de feina preferent durant cada trimestre que substitueixi els deures quotidians o setmanals. L'elecció es faria a partir d'un catàleg presentat pel professorat en començar l'avaluació. Els treballs serien preferentment individuals, per bé que alguns –per la seva naturalesa– haurien de ser col·lectius. En acabar, cada persona o grup presenta el seu treball de recerca i n'obté una avaluació escrita i una valoració oral de la classe. La idea central és que tothom ha d'entendre per què estudien el que estudien i que cadascú és capaç de poder presentar en societat allò que ha treballat. No faria cap mal que alguns d'aquests projectes fossin de fusió entre diferents àrees, a fi de rompre amb el prejudici que cada assignatura és un món tancat en si mateix. No tinguem complexos a demanar aclariments i ajuts als companys i companyes de Primària.

Un pla d'aprenentatge amb cada estudiant

Amb les notes, l'alumnat constata quines àrees li van bé i quines no. Però no expressen com podria millorar el seu aprenentatge. La introducció d'un pla de feina anual individual, que detallés els punts forts i dèbils de l'alumne/a i hi determinés propostes concretes de millora que comprometin també la família i el professorat, seria tota una innovació. El

Pla hauria de ser pensat, acordat i signat per totes tres parts i l'objectiu seria facilitar l'èxit escolar. A més, hauria d'afavorir la sinèrgia entre les tasques i objectius de totes les àrees. Per això, podríem començar pels alumnes amb més dificultats i amb el suport de l'equip d'Orientació, sovint col·lapsat a informes i adaptacions compartimentades, burocràtiques i sense gaire impacte sobre l'aprenentatge real de l'alumnat. Paral·lelament, l'alumnat amb més autonomia i capacitat de treball, podria acordar un model d'aprenentatge més flexible i motivador (dedicar hores a l'autoaprenentatge o a la lectura a la biblioteca, responsabilitzar-se de tasques comunes com ara l'acolliment de nous alumnes o la preparació d'activitats complementàries d'interès escolar...).

Fomentar l'alumnat tutor

La preocupació pel creixent nombre de diversificacions i adaptacions que s'han de fer atesa el nombre d'alumnes amb dificultats de tot ordre és general. Normalment, però, s'exclou l'alumnat de la feina d'atenció a la diversitat. El cert és que existeixen sempre alumnes amb habilitats especials (metodològiques i comunicatives) que podrien servir de pont amb aquests alumnes desorientats, desmotivats i que són candidats a la marginació social i la dependència. La confiança i la capacitat de congeniar entre alumnes pot ser una eina ben útil perquè l'atenció a la diversitat passi a ser una tasca compartida per tota la comunitat educativa.

L'alumnat tutor hauria de veure compensada la seva dedicació a aquesta preciosa tasca en forma de sortides escolars, incentius acadèmics o premis fora de curs (estades en campaments o cursos d'estiu, ús de l'internet a l'escola...).

“Una constitució de l'Institut pot ajudar a enfortir la responsabilitat de cada individu i la identificació amb el Centre.”

Llegim, escrivim, comptem

L'informe PISA 2003 ha constatat que en molts estats hi ha nivells elevats d'analfabetisme funcional. A Alemanya, per exemple, són un 40% dels escolars de 15 anys: quants deuen ser-ne a

casa nostra? Podem aprofitar les oportunitats que ofereix internet i els ordinadors del Centre. Hi ha molt pocs estudiants que rebutgin el contacte amb els ordinadors. Són nombrosos, sensu contrari, les experiències de joves pràcticament analfabets fascinats per l'ordinador. Es tracta d'oferir un programa guiat de lectura, escriptura o matemàtiques bàsiques, assistit per ordinador i supervisat pel professorat. La idea és que a través de l'autoaprenentatge l'alumne/a millori substancialment el seu domini de l'expressió escrita o la lògica matemàtica, eines essencials per a la seva autonomia com a persona en un món molt complex. La iniciació en l'ús dels correctors informàtics, l'ús de portals com l'Edu365.com o el Diari a l'Escola (dins Vilaweb.com) poden ser de gran utilitat aquí. Des de les àrees de llengües i de matemàtiques hem d'usar generalitzadament aquestes tecnologies de la comunicació en lloc de considerar-les alienes o impròpies.

Equips de professorat de curs amb profit pedagògic

Ben sovint cada professor/a fa bona feina pel seu compte. Això no obstant, el resultat és que l'esforç es multiplica i l'eficàcia pedagògica baixa. En les àrees de treball veïnes (per exemple, entre totes les de llengua impartides al Centre), les repeticions, incongruències o disparitats de materials i estratègies és a l'ordre del dia. El resultat és la desorientació i el col·lapse de l'alumnat. Preparar i posar en comú rutines, objectius i mètodes de feina permet educar en l'ordre i la claredat l'alumnat, repartir-se part dels objectius curriculars tot reduint la pressió sobre el compliment del "programa" i planificar amb sentit més integral l'aprenentatge de la classe. Aquest treball ha de ser pedagògic i no burocràtic i implica una posada en comú periòdica. Lògicament, aquest treball pedagògic d'equip és la base perquè idees com les anteriors siguin practicables. La feina tindria un vessant acumulatiu i afavoriria el treball continuat amb l'alumnat al llarg de diferents cursos.

Una Constitució per al centre

Una constitució de l'Institut pot ajudar a enfortir la responsabilitat de cada individu i la identificació amb el Centre. Es tractaria que el professorat, l'alumnat i les famílies acordessin regles generals obligatòries per a l'ensenyament i la convivència. Del conjunt de propostes, un grup paritari de tots tres estaments n'elaboraria una proposta de constitució, a ratificar per tothom en un referèndum intern.

Per donar vida al text, caldrà posar-hi molta cura i fomentar la iniciativa raonada de tothom. Però pagaria la pena, iniciar un procés de democratització del procés i formes d'ensenyament i dels drets i deures de convivència. Fet entre tothom i per a tothom, més enllà dels constreyniments burocràtics de la normativa actual.

“El Centre ha d'obrir-se a la participació real de l'alumnat si volem que aquest esdevingui ciutadà o ciutadana en lloc de súbdit passiu.”

Pràctiques de democràcia escolar

Cal recordar que els adolescents d'avui seran en pocs anys líders generacionals en la nostra societat, des de l'àmbit econòmic fins al social passant pel món de la marginació. L'escola ha de destil·lar democràcia en el dia a dia i ha de percaçar incansablement la maduració i preparació de persones amb criteri propi, autonomia personal, socialment actives i solidàries. El Centre ha d'obrir-se a la participació real de l'alumnat si volem que aquest esdevingui ciutadà o ciutadana en lloc de súbdit passiu. La programació de les activitats complementàries i extraescolars amb consulta i organització conjunta amb l'alumnat, el foment de les iniciatives pedagògiques i convivencials proposades per la representació estudiantil, la introducció de mecanismes d'avaluació pedagògica del Centre i del professorat per part de tothom, la promoció de la creació de grups o associacions juvenils (de solidaritat, ambientals, interculturals, excursionistes...), entrenarien la joventut en la percepció, discussió, proposta i resolució participativa dels problemes i oportunitats de la vida i de l'entorn en què vivim.

Obrim l'escola al món

La revolució demogràfica que vivim en els darrers decennis s'ha accelerat força amb la globalització. Cada cop són més freqüents percentatges d'alumnat nouvingut superiors al 20 i al 30% del total, tendència creixent. La gran diversitat d'òrgens, cultures, creences, llengües, en un context marcat per l'auge dels fanatismes i la xenofòbia arreu del Planeta, ha de ser objecte d'atenció preferent si volem afavorir la interculturali-

tat, la convivència pacífica i la igualtat social. El curs que ve podem aprofundir (sovint, iniciar!) programes d'acolliment intercultural basats en el reconeixement de la diversitat com un valor i no com un "problema", treballant la globalització, les migracions i el diàleg religiós com un projecte transversal de primer nivell (dedicant-hi espai preferent en la planificació de tutories, les diades de centre o la programació complementària i extraescolar), afavorint els intercanvis amb les famílies novingudes i les seves llengües d'origen, tot evitant la formació de guettos dins el Centre.

Ajudem a fer un club cultural juvenil

El jovent ha de veure l'Institut també com un espai propi, més enllà de l'ensenyament reglat. Entre les múltiples iniciatives que es poden fer, podríem ajudar a posar en marxa un club cultural autogestionat per alumnes. Podrien disposar d'un espai propi o compartit amb la biblioteca del Centre, on intercanviar revistes, tenir accés a internet, fer lectures i recitals, portar una àrea pròpia oberta a la pàgina web del Centre, organitzar excursions extraescolars, fer pràctiques de conversa en diferents idiomes amb companys/es que els dominen, obrir una ràdio escolar... S'hauria de permetre que disposessin d'un pressupost mínim, lligat a una programació indicativa, i aprofitar les oportunitats perquè es formessin monitors i monitores capaços de formar i gestionar una associació. L'increment en l'autoestima, la iniciativa i creativitat dels joves seria un enorme guany per a tothom.

"En una comunitat sacsejada per canvis socioecològics i demogràfics tan dràstics com les Balears, fa molta falta trencar inèrcies i retornar a l'ofici el caràcter de vocació per sobre del de mer funcionari de l'Estat."

Fem xarxa amb altres professionals i centres

Superar la frustració professional i la impotència davant l'esfondrament progressiu del sistema educatiu que hem conegut, és una necessitat social i no pas individual. Molts/es professionals estan fent canvis personals en la seva manera de percebre l'ofici, promovent experi-

ments que permetin respirar al marge del llit de Procust oficial. Us en recordeu dels moviments de renovació pedagògica de fa poques dècades? En una comunitat sacsejada per canvis socioecològics i demogràfics tan dràstics com les Balears, fa molta falta trencar inèrcies i retornar a l'ofici el caràcter de vocació per sobre del de mer funcionari de l'Estat. El curs que ve podríem provar de posar-nos en contacte amb professionals amb idees similars. Des d'aquí, en xarxa amb altres bandes del món. Ni que fos via electrònica, fent part d'una llista de correu. Hi ha tantes coses per posar en comú, tant a aprendre els uns dels altres, més enllà d'anar col·leccionant triennis i sexennis...

Mentre esperem que des de Dalt s'aclareixin i escoltin la gent que dia a dia fa l'escola, hi ha una dimensió dels canvis a petita escala que poden fer millor l'educació del dia a dia. I que només nosaltres la podem endegar. Qui s'hi anima? □

ES REFUGI

Via Sindicat, 21 - pati.

(antic edifici del
Sindicat Forà)

Ciutat de Mallorca

07002

Telèfon: 971 71 67 31

Fax: 971 71 85 97

refugi@detallsport.es

www.esrefugi.es

Des del 1976!
equipam ses vostres aventures